

ШЫН

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХОАРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОАРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Өртөө 20 коп.

СЭКП ТҮ-НЫҢ РСФСР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ БЮРОЗУНДА: кукуруза тарылгазын доозар болгаш тарылгаларны ажаар талазы-биле хемчеглер дугайында (1 арын).
Кукурузаны дүрген болгаш эки шынарлыг тарымы (1 арын).
СЭКП-ниң Кызыл хооромунуң пленуму (2 арын).
Дүк бүүдүрүн көвүдөдүр дөш (2 арын).

Т. Николаев. — Эки шынарлыг өткөрсөдүр чонга бүүдүрүп бээр (2 арын).
С. Самуэльсон, И. Даваа. — Хөй-нянти янструкторларын семинарнык белекенир (2 арын).
С. Аалы. — Болхоз чылаачыларын хурамы (2 арын).
Л. Забояев. — Бүүдүргө планнарын хуусаа бетинде күөдөр дөш чарышты улам калбартыр (2 арын).

Областың школаларында (3 арын).
Оруктары үлгерилг тургузар (3 арын).
В. Самба. — Совет күрүгеге архив хараан организациянын дүрген чылы (3 арын).
СОЦИАЛИСТИК ЧУРТТАРДА: А. Луновец. — Бүүдүрелг баям (4 арын).
КИНО: Ч. Артемов. — «Шинтип чок адыгы» (4 арын).

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

ҮНЕЛИГ КУЛЬТУРА

Кукурузаны дүжүттүүн бедидер чорук улус ажил-агынын моон сонгаар улам сайзырадырынын херээнге канчаар-даа аажок улуг ужуу-дузалыг деп чүве ам кижи бүрүзүнге эки билдингир. Кында-ла кукуруза хөй болдур, эт-даа, сүт-даа, акша-хөрөңги, ажык-кончаа ында дээрзин эрткен чылдарын практиказы көргүскөн. Чер болганга кукурузанын эгээртинмес дүжүдүн өстүрөр чорук—ол дээрге ниятинин мал ажилын сайзырадырынын херээнге улуг базамны кылганы ол болур болгаш экономика талазы-биле салдынып турар кол сорулга — кижи сааныга онааштыр эт, сүт болгаш саржаг бүүдүр талазы-биле Американын Каттышкан Штаттарын четкеш, эртер херекти шиптирлээрин улам дүргөдеткени ол болур.

Кукуруза тарылгазын доозар болгаш оң ажаалгазын экижидер хемчеглер дугайында СЭКП ТК-нын РСФСР талазы-биле Бюрозуның доктаалы бистин солуну-вустун бо хүнүгү номеринде парлаттынган. Ук доктаалда айткан четпестерин болгаш агротехникти хажыдышыкчылар фактылары, ол ышкаш ол күчүдүгү культураны чедир үнелес чоруктарын чижектери бистин областың барык-ла бүгү районнарынга, МТС, колхоз, совхозтарынга бүрүнү-биле хамааржыр деп чүвени айтыры чугула.

Майнын 25-теги байдал-биле алырга Эрзин, Тес-Хем районнардан өске районнар кукуруза тарылгазын дооспаан болгаш дыка хөй колхоз, совхозтар кукуруза тарылгазын агротехника талазы-биле улуг хажыдышыкчылар чоруктары илерээн. Блангыя Өвүр район мынчага чедир кукуруза тарылгазын эгелөөн. Часкы хову ажилын хамыкты мурнай эгелөөн Бай-Тайга район кукуруза тарылгазын чүгле 8 хуу күөстөткөн. 2 муң чыгам гектар кукуруза тарымын планныг Улуг-Хем район сөөлгү хүнерге чедир чүгле 134 ганы тараан, ол болза планга удур чүгле 7 хуу болур.

Кукурузаны тарылгазын областың бүгү колхоз, совхозтарына дөрбелчин-уяланчак арга-биле тарып олуртур дугайында СЭКП обкомунуң бюрозунуң болгаш облуккомунуң дорт айтышыктын турбузе чамдык ажил-агы удуруткучуларын талазында агротехниканы каржызы-биле хажыдып, кукуруза тарылгазын анаа тараа культуралары ышкаш чажып тараан фактылар илерээн. Таңды районун колхозтары болгаш совхозтары май 25-ке чедир тараан 865 гектар кукурузанын 300 ажыг газын бөдүүн арга-биле чажып тараан болуп турар. Мындай фактылар Улуг-Хем, Чаа-Хөл болгаш өске-даа районнара бар.

СЭКП райкомнары болгаш райкүүскомнар, чер-черин партия, совет организациялары болза кукуруза тарылгазын агротехникти бедик деннегге чорулар болгаш оң ажаалга хайгааралын экижидер хемчеглерге СЭКП ТК-нын доктаалын шыңгы удурулга болдурар хүлээлгели. Бо күчүдүгү культураны үнелер көрбөс, оң тарылгазынга болгаш чажы ажаалгазынга агротехника талазы-биле улуг хажыдышыкчылар кылдыр кижилерге удур эптеш чок демиселди чоруткан турар ужурулуг. Кукуруза тарылгазын дөрбелчин-уяланчак арга-биле чорударынга удурулган турган Улуг-Хем районун «СЭКП XX съездиз» колхозтун агроному Васильевке СЭКП Улуг-Хем райкомунуң бюрозунуң шыңгы хемчег хүлээткени дыка шынан.

Бо чылын кукурузаның бир га бүрүзүндөн-не 300 центнерден эвээш эвес нотаан массаны алыр дугайында Курск областың колхозчуларын кыйгыры бүгү чуртта көдээ ажил-агы ишчилеринин изиг деткимчезин алган.

Бистин областың колхозчулары, совхоз болгаш МТС, септелге-техника станция ажилдакчылары, бүгү көдээ ажил-агы ишчилери, бүгү улустун ол чарыжында дашкаар туруп болбас. Кукурузадан бедик дүжүт алыр дөш демиселди амдыгааштан күшөлдөдүр, тарылгага болгаш чажы ажаалгага агротехникти чурумнарын шыңгы сагып тургаш кукурузаның га бүрүзүндөн 300 центнерден эвээш эвес нотаан массаны ыяаыла алган турар ужураг.

Тракторларга кывар, чаар материалдарны үзүктөл чок сөөртүп турар

Сүт-Хөл районун «Коммунизмниң хереди» колхозунуң колхозчу Ондар Чаалан трактор бригаданыга кывар, чаар материалдарны сөөртүп ашканды турар. Анаа беш чак дүргүзүндө ажилдап келгениниң үезинде сөөртүлгени ол чангыс-даа хожудайып көрбөөн.

Суггарылгада

Сүт-Хөл районун «Алдан-Маадыр» колхозунуң бирги хову бригадасы бо чылын Алаштан 12 километр дүртүгү суггаг бугазын казып үндүргөн, ону ам ажыглап өгөлөй берген. Оң уламында бригада Устүү-Ховуда 600 гектар кур болгаш

Башкылар курузунда

Кызылдың пединститудунда башкыларын оң ай хуусаалыг курузунуң баштайгы өөредилгези чоруп турар. Мында шунту тыва, дуржулагы башкылар өөренип турар. Олар күрөтү дооскаш, тыва эге школаларга барып орус дыл башкылаарлар.
Күрөтү диннакчылары өөредилге программанын практика-биле холлаштыр чорууп турар. Практика эгелээнинден бээр ай хара болган. Күрөтү институтун мето-

Ондар кывар, чаар материалдар сөөртүп нормазын хүн бүрүдө 150 хуу күөсүдүн, 2 тракторларга оларын үзүктөл чокка сөөртүп келген. Мында ажилдап турар трактористер хүнде 30 гектар черип чажып тарымы тургаш 45 гектары тарып турган.

Куруккан шөлдери шиптөөдөн алыр аргады болган.
Колхозтун ийги хову бригадасы база багай эвес ажилдаан. Алдың бутаның 10 километр хире черде кызыл унун дөт метрге алгыткан. Мында суггарылда база эгелөөн.

Башкыларын оң ай хуусаалыг курузунуң өөредилгези чедикшиктин чоруп турар. РСФСР-ниң алдарлыг башкызы В. С. Чылабак шунту эртеринге кончур өки демдектерлиг болуп турар. Ол ышкаш М. Көк-оол, Д. Кысыгбай, Т. Буулар олар база үлгерилг өөренип турар.

СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозунда

Кукуруза тарылгазын доозар болгаш тарылгаларны ажаар талазы-биле хемчеглер дугайында

СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозу Россия Федерациязының колхозтарында болгаш совхозтарында кукуруза тарылгазын доозар болгаш тарылгаларны ажаар талазы-биле байдал дугайында айтканын чугаалажып көргөн. Бо чылын дыка хөй областтарда, крайларда болгаш автономия республикаларда кукуруза тарылгазын доозар талазы-биле аажок озаалдап база тарылганын дээр агротехникти хуусааларын эрттирип турарын демдегелөөн.

Элөөн хөй колхозтар, совхозтар болгаш районнар агротехниканы үрөөр чорукту болдурар турар: тарылгаларны чейишчилдигер төкпей багай предшествениктерге чорууп; чажыданы бир аң кылдыр ылаттырмаан болгаш хоранаттырмаан үрезинер-биле чорудуп, үрезинерин хандыр чажарынын эржеж чугула чурумнарын сагымай турар.

Кукуруза шөлдери доктаамал эвеноларга, хову болгаш трактор бригадаларыга арга чедир быжылгатынмаан. Элөөн хөй ажил-агыларда кукуруза талазы-биле инспекторлар тускайлаптырмаан, ажилды шынары болгаш кукурузаның бедик дүжүттерин алыры дөш колхозчуларын, совхозтар ажилчыларын, механизаторларын болгаш өскө-даа ажилдакчыларын материал талазы-биле шаңнап мавтарын кемчеглери ажилдап кылдырмаан.

Тарылга үезинде болдурган улуг четпестер болза чамдык партия, совет болгаш көдээ ажил-агы органдарын ажилдакчыларын, тускай эртемчилер, колхозтар даргалары, совхозтар болгаш МТС-тер директорлары эртен чылдын адалгалдарында чогур күндөдөр кылбааны болгаш кукурузаны тарып өстүрерин ёзу барыдаалар көөрүн үргүдөлүн турарын херечилеп турар. Колхозтарын болгаш совхозтарын боттарынга ап турар хүлээлгелери чамдык практиктиг ажил-херектер-биле быжылгатынмай турар. Чамдык удурутур ажилдакчылар болгаш тускай эртемчилер кукурузаның ужуу-дузалыгын дугайы хөй чугаалап база оң-биле кады хову ажилдарынын багы шынары биле эптешип, тарылгаларын ажаар талазы-биле озаалдашынын болдурар, бок үнүштер-биле демиселди организаставай турар. Оң түңдөлинде элөөн хөй ажил-агыларда кукурузанын эвээш дүжүттери ажаап алдынып турар.

Демдегелтинген четпестерин узуткаарын болгаш тарылганы дүрген доозарыга база бо чылын колхоз болгаш совхоз бүрүзүнге кукурузаның бедик дүжүттерин алырынга эржеж чугула хемчеглер алырын СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозу СЭКП обкомнарынга болгаш крайкомнарынга, облуккомнарга, крайкүүскомнарга болгаш автономия республикаларың Министрлер Чөвүндөдөдөрүн хүлээткен.

Бо сорулга-биле даасканы болза: кукуруза тарылгаларын дээр предшествениктерге, эки чейишчилдигер чарыкты тарымын хандырар; тус черин байдалдарында дүштүр мурнакчы агротехниканың бүрүн комплексини сагышыаан, тарылганы

дээр хуусааларда, бир аң кылдыр ылаттынган, хораннаан үрезинер-биле болгаш чүгө дөрбелчин-уяланчак арга-биле чорудар;

кукурузаның бүгү тарылгаларын доктаамал эвеноларга, хову болгаш трактор бригадаларыга быжылгалаар; бо культураның бедик дүжүттерин өстүрерин агротехниканы эки билер дуржулагы тускай эртемчилерин болгаш практиктерин иштинде кукуруза талазы-биле инспекторларын колхоз болгаш совхоз бүрүзүнге тускайлап үндүрөр;

кукуруза ажаар талазы-биле ажилдын эгезинге чажыг-даа хүн озаалдашынын болдурбас; тарылгаларны илтирөөшкенин өй-шанда хандырар; тарылгалаар бок үнүштерден арык болгаш өй-тамында сыйры болзун дөш артык өзүмнерин ап олзап, бок үнүштерин аштап база оңгарларга үлдүрөдөшкенин чорутушаан, одуртугар аразынын болбаазырадылганы 2—3-тен эвээш эвес удаа чорудар; кукуруза тарылгаларын өскө суугу-биле болгаш өскө-даа чейишчилдигелер-биле немей кемгерерин организастаар;

өзүмнер көстүп келгениниң соонда болгаш оон ынай болбаазырадылга бүрүн чорутканынын соонда кукурузаны тарылгаларын хүлээп алышыктын хандырар; күөстөткөн ажилдарын шынарында хамаарыштыр кукуруза ажилдакчыларыга болгаш механизаторларга күш-агы төлөвирин доктаадыр;

кукуруза четир санын нотаан массаны мөңгөп албаанда, өзүдөдө эрте үе-чадазында кукурузаны малга чидирттир шын эвес практиканы соосадыр; кукурузаның бедик дүжүттерин алырынга, ону өй-шанда ажаап алырынга болгаш селостарында колхозчуларын, бригадирлерин, агрономнарын болгаш колхозтар даргаларын материалдыг союураалык хемчеглери ажилдап кылдыр;

кукурузаның бедик дүжүттерин алыры дөш чарыжарыгге ССРЭ-ниң көдээ ажил-агынын бүгү ажил-ишчилерин кыйгырган Курск областың эр, херээжен колхозчуларын, совхозтарын эр, херээжен ажилчыларын, көдээ ажил-агынын механизаторларын болгаш тускай эртемчилеринин инициативанын СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозу дөтөөн.

Курск областың көдээ ажил-агынын ажилдакчыларын кыйгырып калбаа-биле чугаалажыры болгаш гектар бүрүзүнге кукурузаны нотаан массаның база борбактарынын 300-тен эвээш эвес центнер дүжүдүн алыры дөш социалистик чарыкты калбартыры СЭКП обкомнарынга болгаш крайкомнарынга база автономия республикаларын Министрлер Чөвүндөдөдөрүн даасканы. Партия, совет болгаш көдээ ажил-агы органдары алган хүлээлгелерин күөсүдөр талазы-биле колхозчуларга, совхозтар ажилчыларына болгаш механизаторларга хүн бүрүнүгү практиктиг дузаламчыын көргүзөр, колхозтарга болгаш совхозтарга кукурузаның бедик дүжүттерин өстүрөр талазы-биле комсомол организацияларынын болгаш школаларын инициативанын бүгү талазыг деткир ужураг.

КУКУРУЗАНЫ ДҮРГЕН БОЛГАШ ЭКИ ШЫНАРЛЫГ ТАРЫЫР

СЭКП-ниң Эрзин, Тес-Хем райкомнарынга, Эрзин, Тес-Хем райкүүскомнарга

Эрзин, Тес-Хем районнарын колхозтары болгаш Тес-Хем МТС кукуруза тарымынын планын күөстөткөн партияны Тыва обкому болгаш облуккомунуң күөл ханышыкы-биле демдегелеп тур. Кукурузанын пландан ажыр тарылгазын чорударын, кукурузанын ажаалгазын ханамчалыг организастаарыг, одуртугар аразынын сайзырадылганын ийя улаанышканын

нарга үш удаа чорударын, суггарылганы организастаарын, кукурузаны доктаамал эвеноларга, ылангыя комсомолчу-аныктар эвеноларынга быжылгаларын сүмөлдөвүн. Кукуруза күчүдүгү көдээ ажил-агы культуурамы, оң нотаан массаны борбактары-биле өстүрөр улус ажил-агы политиктиг чугула сорулга.

ПАРТИЯНЫҢ ТЫВА ОБКОМУ, ОБЛУККОМУ.

Кукурузаны үш хүн тарып дооскан

Барыын-Хемчик району «Большевик» колхоз бо чылын 50 гектар кукуруза тарымы планныг. Ол талазы-биле белекелди эки организастаан. ССРЭ-ниң Дөди Советинин депутаты эш Сулааның удуруткучулары-биле колхозчулар, механизаторлар кукурузаны үш хүн иштинде тарып дооскан.

Колхоз кукурузаны шунтузун дөрбелчин-уяланчак арга-биле тараан. «СКР-6» машинага ажилдап

Кая-Хем районда

САРЫГ-СӨП. (Телефон-биле). Кая-Хем районунуң колхозтары көдээ ажил-агынын унегил культуурамын кукуруза тарылгазын массалык-биле чорудуп, кукурузаны өң эки хөрүндө тарып турар.

Колхозтар май 25-ке чедир 550 гектар кукурузаны тараан. Оң иштинде «Тилдөгө» колхоз 120 гектары, «Совет Тыва» колхоз 150 гектары тараан. «Коммунизмче орук» колхозта эш Михальченко-нуң 6 кижилик комсомолчу-аныктар эвеноу кукуруза тарылгазынга оңа шылагар, агротехниктиг чурумнарын шыңгы сагып, хүн бүрүдө 8 гектар кукуруза чажар нормазын 15—17 гектар чедирип турар.

Районунуң колхозтары бо чылын 340 гектар картофель тарымы планныдан 250 гектары тарып олурган. Ленин аттыг база «Тилдөгө» колхозтар картофель тарымы планын күөстөткөн.
Колхозтарда хөй кыргыздары база эгелөөн. «Совет Тыва» колхоз 1049 баш койларын кырган. Бир койдан ортумак дүк кыргыздары 1667 грамм болган.

Кукуруза тарылгазын организастыг дооскан

СҮГ-АБСЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районунуң девискаарыгге сөөлгү недельде каан, чылыг хүннер болган. Кукуруза чылыгы ынак болгаш чинк дооврак, бедик үнүш-дүжүттүг хөрөң херээглөр культура болур. Мынчаган районунуң бүгү колхозтары кукурузаны тарып олуртурунунуң мурчунда бүгү шөлдери суггарып, культивизастаан. Кукурузаны дөрбелчин-уяланчак кылдыр тарымы сорулга-биле колхоз бүрүзүгө комплексин эвеноларын күөстөткөн.

Өг-бүлө бүрүзү солунуг, журналдыг турзун!

Ажил-агынын чедикшиктерин ажилчы чоннарын ортузунда партия-политиктиг ажилды канчаар тургусканында улуг хамааржыр. Бистин областың мурунда салдынган ажил-агы болгаш культура тургузуушкунунуң соругаларын чедикшиктер шиптирлээрде партия политиктиг, агитас-массалыг ажилдарын бүгү-дө бар хевирлерин ажыглаар херек. Бистин хүн бүрү хөй тиражты үнүп турар төп болгаш область, районнар солуннарын, журналдарыны агитас-массалыг ажилды чорударында чугула чөлөк болуп турар.

Ажилчыларын, албан-хаакчыларын, социалистик шөлдери ажил-ишчилерин парлага-биле хандырар дөш бо үеде бижидилге кампаниянын чорудуп турар. 1958 чылдың ийги чартымында парлага чыгылазынын дугайында СЭКП обкомунуң бюрозу чоктаа чаз доктаал хүлээп алган. Солуннарын болгаш журналдарын ажилчы чонун ортузунга тардыр талазы-биле ажил партия организацияларынын контролында турар ужураг. Солуннар чыгылазынын талазы-биле ажилды бүгү-дө үлестүр бүүдүргелеринге, албан черлеринге, колхозтарга, совхозтарга, МТС-терге, бригадаларга, фермаларга калбаа-биле чорудар херек.

Бо чылдың ийги чартымында областың районнары «Шыны» — 2210 кезекти, «Тувинская правда» — 4800 кезекти, төп солуннарын шунту—5732 кезекти, оң иштинде «Правда» — 845, «Известия» 215, «Литературная газета» 125, «Советская Россия» 794 кезек болгаш өскө-даа солуннар чыгытынган турар ужураг. Ийчаган чылдың ийги чартымында бижидилге кампанияны оңа кичээлгелди салдынган турар. Блангыя Таңды, Улуг-Хем, Чаа-Хөл, Өвүр, Кая-Хем районнар 1958 чылдың солун чыгылазынын чыл планынын 50—60 хуузун бо чылдың ийги чартымында чажыдар болуп турар.

Таңды району бо чылдың бижидилге кампанияны эгезинде тура-ла организаста чок чоруттуган. Бижидилгени чүгө почтачылар болгаш харылза салбырларынын ажилдакчылары чорудуп турган боордан башка, партия, комсомол болгаш профивиле организацияларынын хөй ниятчи актив барык киришпөөн. Оң харааны-биле дыка хөй солуннарын болгаш журналдарын чыгыдылга планы күөсеттимээн. Блангыя «Агитатор», «Партияная жизнь», «Огонек» журналдар, «Правда», «Советская Россия», «Сельское хозяйство» солуннар ол районга кончур эвээш чыгытынган. Фермаларда, мал ордларында турар малчынар-биле ажил чорутпаан ужурунда дыка хөй кадарчылар, саанчылар солун чок артканнар.

Даштымында база бистин чуртувуста чаа болгаш солун болушкуннар хайныгып, эртерин болгаш техниканың чаа ажилчыларын, калбарып, культура шапканы-биле бурунгаар хемжүп турар. Бистин парлагавыс эртемде болгаш техникада чаа чүүлдерин, делөгөйде оңа чаа болушкуннарын ажилчы чонга хүн бүрүдө чедирип, ажилчыларын, колхозчуларын, улус ажил-агынын бүгү адырларын чартынчыларын мурнакчы дуржугаларын бодунуң

Часны тарылганың 1958 чылдың май 25-ке чедир чоруп келгениниң дугайында медээ (хуу-биле)

Районнар	Часын тарымы культуруларын чашканы	Оң иштинде:		
		Ногсаалар	Картофель	Кукуруза
Чаа-Хөл	103,7	5,2	50,0	81,2
Чөөн-Хемчик	101,4	4,6	80,4	22,2
Тес-Хем	100,3	—	63,3	100,0
Сүт-Хөл	100,0	107,6	75,0	92,8
Бий-Хем	99,5	9,8	75,7	34,0
Таңды	96,2	8,3	54,4	58,7
Эрзин	95,9	—	—	100,0
Кая-Хем	92,7	16,9	55,8	35,5
Улуг-Хем	90,9	1,0	30,8	7,2
Барыын-Хемчик	89,7	20,8	64,3	78,3
Бай-Тайга	83,6	10,0	35,0	11,4
Өвүр	72,7	—	13,5	3,5
СОВХОЗТАР:				
«Элегес»	116,7	57,8	50,0	64,0
«Медегей»	106,5	25,7	20,0	100,0
«Өвө»	103,2	—	26,6	72,3
«Барлык»	92,6	60,0	—	50,0
«УТКА 25 чылы»	65,2	—	—	—

СЭКП-нің Кызыл хооркомунун пленуму

Май 22-де болуп өткөн СЭКП Кызыл хооркомунун дүртүнчү пленуму хоорайнын парторганизацияларында партиянын хуралынын өздүгүнө уурауунун болгаш анык коммунистердин кызылдарга келиши дугайында хооркомдун секретары эш С. Шуклиндин иретке келиши чыгарылган.

«Чер-чере партия органдарынын өргөзүшү партиянын азын-ада уагт ишканалары болса партиянын өздүгүнө таарыштырамын, мындагы партияда ажалдык өөктө уагттардырчыне кичөөгөйи кошкатыны болуп» деп партиянын ХХ съездинин СЭКП ТБ-нин отчууда демедеген.

Партиянын хуралынын өздүгүнө ишенгилеги таарыштырар чорук партияга кирерлерге негелден чингеткени ол эвес. Чаз джкжгунерни көздөлдөр дөш сан сүрөч чорукту болдуруп болбас. СЭКП-ге кирип алгылардын составынын шынарны бүгү кемчери-биле акжжжчире керек. Мындг турда-ла чамдык парторганизациялар партияга кичжилерни чангыстап хулаап алгырынын принциптерин хажылап турган. Чжжж, алгы заводунда парторганизацияны билдиринишкан кирибөө беш ажалчыларнын партияга кирерлерге негелден дугайында шиттирин үндүргөн турган. Ажалчыларын партияга аздап кирерлерге чүктүткөн, ханымды биле шын эвес ол практикалык СЭКП хооркому буруу шаап көргөн. Ол ишкан чаз акжжжчире болуп алып айтыргы партиянын ажалч хуралына тургузуп, үк ишжжжчире четпес ажалын өөрчире, массаны салаа-онатын кичжжжгөйлери-биле джжжжжчире эрежжжчире чүктүзүз деп иретке келиши чыгарылган.

Эш Шуклин ошкн анык коммунистердин кызылдарга келиши дугайында айтыргы доктаган. Партиянын келгитүгө кандидат болуп кирери— ол дөрге кичжжжчире идей таламды-биле джжжжжчире чүктө эрген болуп. Кандидат стажын өзүзүз уагт-шенде болдуруп төздө, партия организациялары кандидаттарын кичжжжжчире дугайында доктамак салгы салгы ужураг. Хоорайнын джжжжчире хөй партия организациялары кандидаттарын партиянын ажалчыларга иретке келиши билдиринишкан, оларнын ишжжжчире болгон политикти билги беддерине салгы салгы, боттарынын ажалында бергелерни болгон четпестерин ажалч эрттер таламды биле оларга дузаап турарлар.

Партиянын ХХ съездинин шиттирлерин ууртулга болдурубашаан, СЭКП хоорком партияга кирерлерге негелденери элөө беддиктен, ханымтын мурунда ажалчын аныктын иштинден эң акжжжчире ишжжжчире шилип ап турган, партиянын хуралынын составынын шынарны өкжжжчире орджжжчире белген деп иретке келиши чыгарылган.

Ишжжжчире болса-ла партиянын хоорком ол чүктүзүз айтыргы четпестерин ама-да буруу чыгарылган шылаван. Кол профессионалдык мурнакчы ажалчыларын партияга кирери алып таламды-биле чамдык парторганизациялардын четпес ажалдык турарын иретке келиши айыткан.

Чжжжж, Кызылдын колбаса фабрикасында, сүт заводунда, төп септеге мастерскаясында, далган дээрбездине, машина орук станциясында, № 47 тууг черинде болгаш чамдык өскө-лаа бүдүрүлгө хуралы парторганизациялардын хуралында коммунистерин саны көчүг эвөөн, үк парторганизациялардын хуралында сөөлү чылдар дургузунда бары-ла өзүлде чок болду турар.

Механизатор коммунистерин арамдык партия келгитүгө кандидаттар 3 киши бар: эштер Катюшев (лынакчы), Жанте (башкы), Фоменко (бүдүрүлгө өргөзүлгөчүлөр). Ошкн партиянын джжжжчире ажалчын джжжжчире чүктө эрген болуп. Кандидат стажын өзүзүз уагт-шенде болдуруп төздө, партия организациялары кандидаттарын кичжжжжчире дугайында доктамак салгы салгы ужураг. Хоорайнын джжжжчире хөй партия организациялары кандидаттарын партиянын ажалчыларга иретке келиши билдиринишкан, оларнын ишжжжчире болгон политикти билги беддерине салгы салгы, боттарынын ажалында бергелерни болгон четпестерин ажалч эрттер таламды биле оларга дузаап турарлар.

Чамдык парторганизациялар секретарлары кол профессионалдык мурнакчы ажалчыларын партиянын хуралында кирери алып ажалчын аныктын иштинден эң акжжжчире ишжжжчире шилип ап турган, партиянын хуралынын составынын шынарны өкжжжчире орджжжчире белген деп иретке келиши чыгарылган.

Ишжжжчире болса-ла партиянын хоорком ол чүктүзүз айтыргы четпестерин ама-да буруу чыгарылган шылаван. Кол профессионалдык мурнакчы ажалчыларын партияга кирери алып таламды-биле чамдык парторганизациялардын четпес ажалдык турарын иретке келиши айыткан.

Механизатор коммунистерин арамдык партия келгитүгө кандидаттар 3 киши бар: эштер Катюшев (лынакчы), Жанте (башкы), Фоменко (бүдүрүлгө өргөзүлгөчүлөр). Ошкн партиянын джжжжчире ажалчын джжжжчире чүктө эрген болуп. Кандидат стажын өзүзүз уагт-шенде болдуруп төздө, партия организациялары кандидаттарын кичжжжжчире дугайында доктамак салгы салгы ужураг. Хоорайнын джжжжчире хөй партия организациялары кандидаттарын партиянын ажалчыларга иретке келиши билдиринишкан, оларнын ишжжжчире болгон политикти билги беддерине салгы салгы, боттарынын ажалында бергелерни болгон четпестерин ажалч эрттер таламды биле оларга дузаап турарлар.

Чамдык парторганизациялар секретарлары кол профессионалдык мурнакчы ажалчыларын партиянын хуралында кирери алып ажалчын аныктын иштинден эң акжжжчире ишжжжчире шилип ап турган, партиянын хуралынын составынын шынарны өкжжжчире орджжжчире белген деп иретке келиши чыгарылган.

Ишжжжчире болса-ла партиянын хоорком ол чүктүзүз айтыргы четпестерин ама-да буруу чыгарылган шылаван. Кол профессионалдык мурнакчы ажалчыларын партияга кирери алып таламды-биле чамдык парторганизациялардын четпес ажалдык турарын иретке келиши айыткан.

Механизатор коммунистерин арамдык партия келгитүгө кандидаттар 3 киши бар: эштер Катюшев (лынакчы), Жанте (башкы), Фоменко (бүдүрүлгө өргөзүлгөчүлөр). Ошкн партиянын джжжжчире ажалчын джжжжчире чүктө эрген болуп. Кандидат стажын өзүзүз уагт-шенде болдуруп төздө, партия организациялары кандидаттарын кичжжжжчире дугайында доктамак салгы салгы ужураг. Хоорайнын джжжжчире хөй партия организациялары кандидаттарын партиянын ажалчыларга иретке келиши билдиринишкан, оларнын ишжжжчире болгон политикти билги беддерине салгы салгы, боттарынын ажалында бергелерни болгон четпестерин ажалч эрттер таламды биле оларга дузаап турарлар.

Партиянын хуралынын өздүгүнө ишенгилеги таарыштырар чорук партияга кирерлерге негелден чингеткени ол эвес. Чаз джжжжгунерни көздөлдөр дөш сан сүрөч чорукту болдуруп болбас. СЭКП-ге кирип алгылардын составынын шынарны бүгү кемчери-биле акжжжчире керек. Мындг турда-ла чамдык парторганизациялар партияга кичжилерни чангыстап хулаап алгырынын принциптерин хажылап турган. Чжжж, алгы заводунда парторганизацияны билдиринишкан кирибөө беш ажалчыларнын партияга кирерлерге негелден дугайында шиттирин үндүргөн турган. Ажалчыларын партияга аздап кирерлерге чүктүткөн, ханымды биле шын эвес ол практикалык СЭКП хооркому буруу шаап көргөн. Ол ишкан чаз акжжжчире болуп алып айтыргы партиянын ажалч хуралына тургузуп, үк ишжжжчире четпес ажалын өөрчире, массаны салаа-онатын кичжжжгөйлери-биле джжжжжчире эрежжжчире чүктүзүз деп иретке келиши чыгарылган.

Эш Шуклин ошкн анык коммунистердин кызылдарга келиши дугайында айтыргы доктаган. Партиянын келгитүгө кандидат болуп кирери— ол дөрге кичжжжчире идей таламды-биле джжжжжчире чүктө эрген болуп. Кандидат стажын өзүзүз уагт-шенде болдуруп төздө, партия организациялары кандидаттарын кичжжжжчире дугайында доктамак салгы салгы ужураг. Хоорайнын джжжжчире хөй партия организациялары кандидаттарын партиянын ажалчыларга иретке келиши билдиринишкан, оларнын ишжжжчире болгон политикти билги беддерине салгы салгы, боттарынын ажалында бергелерни болгон четпестерин ажалч эрттер таламды биле оларга дузаап турарлар.

Хооркомдун пленуму организацияны айтыргы база чыгарылган. СЭКП хооркомунун бирги секретарына эш Н. Н. Курбатскийни сонгоон. СЭКП хооркомунун бирге келгитүгө эш А. М. Тарасовту немей сонгоон.

ДУК БУДУРЕРИН КӨВУДЕДИР ДЭЭШ

Дук кыргыздазынга белеткел

Бай-Тайга районун «Найырат» көдө ажал-агыл артели Эер-Хал-вакта болгаш Кула-Асырда электри-биле кой кыргычар черлерин арталып турган. Ажаа ажалдык кирерлер беле.

Чамдык хойжулар бо чаын хойжуларын өкжжжчире 30—40 килограммын кыргаш салдык джжжжчире. Адыг-оол, Төрөн-оол, Балдак болгаш оон-лаа өскелер мурунда чылдарда бир койдан-на чүтө 1,5 кг дүктү кыргып турган болса, ам 2,5—3 килограммын кыргып алып арталып турган. Дук кыргычар черлерде хой чуур 2 ваннаны кылган. Колхоз хой кыргылазын, күрүне дук джжжжжчире дүргөн доозары-биле ажалдык кирерлер.

С. АДЫГ.

Ангор өшкүлөрдүн дүгүндөн орулга

Сүт-Хул районун «Ишкан» колхозунун өшкү кадарчысы О. Ток көкөкө болуп турар. Өшкү дүгүндөн 11 муң 641 рубльди орулгазын кирген.

Ангор хайнаа өшкүлөрдүн дүгүндө бир килограммы 35 рубль 87 көкөкө болуп турар. Өшкү дүгүндөн 11 муң 641 рубльди орулгазын кирген.

П. ШОКПАА.

Кыргызда массалык эгелээн

Тес-Хем районунун Ленин атыг колхозу бо чылын үжөн муң ажалч хойну дүгүн ажаап алып планинг. Колхозтун амгы күжүгө болгаш ол чинк эвес ажалч. Бо таламды-биле белеткелди хынамчалык чоруткан, кыргылазын 4 пункттарын таарыччалык дериткен.

Самагалдынын машина-трактор станциясы колхозтун хой кыргылазын кирери-биле бирөө-ле 12 хачыларын 2 агрегаттарын чорудуп берген. Олар Орукчу-Шынаа пунктунда ажалдык кирген.

Колхозтун бодунун 6 хачыларын агрегат Теректин-Хем пунктунда ажалдык эгелээн. Ол ишкан колхозчулар Устү-Шынаа, Берт-Дат участкаларында хол хачыларын ба-а ажалдык кирген.

С. СЫРАТ-ООЛ.

Эки шынарлыг эт-херекселдерни чонга бүдүрүп бээр

Чонга херексел эт-херекселдерин бүдүрерин өзүлдеги таламды-биле СЭКП ТК-нын болгаш СССР-нин Министрлер Човулалык доктамактын бистини областын үзөтүр комбинаттарынын болгаш Кызылдын эт-херекселдер бүдүрер фабриказынын ажалчыларын улаг көдүрүшкүн-биле уктааннар.

Ажалчы чоннарга калбак херекселдин эт-херекселдерин бүдүрерин көздөлдөр дугайында Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын салган сорулгаларын ажалдык чедимшиктин боттандырар дөш социалист чарыш бүдүрүлгө черлеринин ажалчыларын ортузунда калбак турар. Эт-херекселдерин бүдүрерин көздөлдөр таламды-биле боттуг кемчелерин Шагаан-Арыгына, Тураннын райүзөтүр комбинаттарынын болгаш Кызылдын эт-херекселдер бүдүрер фабриказынын коллективтери ап чорудуп эгелээн.

1958 чылдын дүгүзүндө 700 муң рубльди эт-херекселдерин өң бедик шынарлыг кылдыр бүдүрерин чурт үзөтүрүнүн областы өргөлдөлдөр ажалчыларын хулааган. Чонга калбак херекселдин эт-херекселдерин колдодор бүдүрер хулаагелг Кызылдын фабриказы моон мурунда демирден хөй кылыларын бүдүрүп турганын ам моон сонгаар өвөжөктөш, ыяштан эт-херекселдерин көздөлдөр бүдүрер таламды-биле планин өдө көргөн.

Ажалчы чоннарга эт-херекселдерин бедик шынарлыг кылдыр бүдүрер, продукцияны бот-үзөтүр чингелер, материалдарын камнаа-галым челип алып дөш Кызылдын эт-херекселдер бүдүрер фабриказынын ажалчынын эш Тармазколов, Шуурмактын үзөтүр комбинатында эш Гаев, Чыдаанынын райүзөтүр комбинатында Күжүтүр Кандоол болгаш өскелер-лаа чүктүзүзүз ажалдык турарлар.

Т. НИКОЛАЕВ.

Хөй-ниити инструкторларынын семинарына белеткенер

Бо чылдын июнда Кызылга болгаш област-н бүгү районга ДОСААФ комитеттеринге ПВО-нуя (агаардан халлашыктыга удуу камгала) хөй-ниити инструкторларынын билгин беддер өөргөлдө эгелээн. Билиг беддер өөргөлдө эгелээн хире шынарлыг болду, чонун «ПВО-га беле» деп демектин нормаларын джжжжчире чедимшиктин оон тамааржыр.

Амдыташтан эгелэеш белеткел ажалдык чорудар керек. Бирги эөлчөдө хөй-ниитин инструкторлары кылдыр билгин беддер төлөнтү кичилерин шилип алып. Шиттиктин кичилер ажалч-шччире болгон ниити билги шымак болуп ужураг. ПВО-нун инструкторларына чонун ортузунга тайлыбыр массалык болгаш өөргөлдө ажалдык чорудуп шылаван кичилерни томулаан эрттен чылдын чартыгыларын каталтаван. Ол чорук мындагы көдө чонун өөргөлдөрине багай салдыкты болгон.

Бүдүрүлгө, ажалч черлеринин, колхозтарнын болгаш совхозтарнын уурутуучулары инструкторларын шилип алыпнын таламды-биле ДОСААФ-тын хоорай болгаш район комитеттеринин ажалына дузаалаар хулаагелг.

ДОСААФ болгаш Кызыл Крестинин район комитеттери хөй-ниити инструкторларынын семинарларына башкылаар дуржулгалыг уурутуучуларын шилип, оларга кичжжжчире теманы хуваап бээр. Ол чорук уурутуучуларын кичжжжчире белеткенди алырынга болгаш кичжжжчире эки шынарлыг эрттирерине дузаалаар. Оон антыда бүгү кичжжжчире 1957 чылдын антыда сир өскө болгаш практика ырынга көрүп өөргөлдөр чөтүвени утпас керек.

Ам болуп кичжжжчире өөргөлдө материалдык базазын баш удуу белеткел, анаа керек чүздөлдөр дүргөй-биле тыштын алып. Бо таламды-биле ДОСААФ комитеттеринге бүдүрүлгө, ажалч черлери болгаш хөй-ниити организациялары чогуур дуза көртүрө ужураг.

С. САМУЛЬСОН, И. ДАВАА.

Колхоз чолаачыларынын хуралы

Бай-Тайга районда «Найырат» бөдө ажал-агыл артелинин баштаар чери колхоз чолаачыларынын чөвүлө хуралын чөвөтк чаа кылды эрттирген. Анаа колхозта механиктер болгаш артед баштаар черинин келгитүгө эгелээн. Колхоз тургузун улам мыай эгелэедер болгаш машина-трактор станцияларын өдө организаапар таламды-биле партия болгаш чазактын салган сорулгаларын ажалдык боттандырары-биле холбаштыр чолаачыларын сорулгаларын дугайында колхоз даргазы эш Адыгбайнын иретке келиши чыгарылган киржжжчире джжжжчире.

Колхозта автомашиналарын саны амгы үдө 11 четпес болгаш олар ниитинин ажал-агыл хөжжжчире улаг рольду ойноп турар. Чолаачылар эштер Байыр, Эрес-оол болгаш өскелер-лаа боттарынын хулааган автомашиналарын камгы өдөлдөр, оларнын техникти ажаадызын өкжжжчире ажалдык чорударын чурумнарын шынгын салгы, мергежжжчире соксаал чок беддик турган.

Чолаачылар ортузунга ажалдык моон сонгаар күштөддөрине, оларнын техникти билгин соксаал чок беддерине хун бүртүнүн кичжжжчире улаачыларын, автомашиналарын ажалдык өкжжжчире чөвүлө хурал колхоз баштаар черинде өгөтөн.

С. АДЫГ.

Номчукчуларнын бижип турары

Бай-Тайга райондук коллектив ви шөфтө турары «Тимлеге» колхозна үш хун дүгүзүндө ажалдык даан. 20 киши Сунпанта, Алаанта суггарыга бугаларын аштап сөттөш, тараанын баштайгы суггарылазын чоруткан. Коллективтин келгитүгө агиткуудустарын үндүрүп, солун номчулгалын чоруткан.

С. ИРИГТ.

Чаз-Хел районун «Тимлеге» колхозчулары төрөөн суурун чагайжжжчире эки ажалдык турар. Суурун ногаанчыдарына өскөлдөрүн организас-

таан. 400 хире ажал-буру ыяшты олурткан. Колхозчулар башкыларынын чанында элөөн хөй ыяштарны база олурткан. Ылаштын суггарылазы эки чоруп турар.

Х. СУНТЕР.

Улу-Хем районун «УТНА 25 чылы» совхозта чеди чыл шолоазын өөргөндөр совхозтун малчыларына эки дузалык турар. Чедиг классчылар 30 ажалч киши хөй фермазынын ныштагарда 2 намаанын хөрмөжин аштап бергенер.

Д. ДОРЖУ.

КОЛХОЗ ЯСЛИЗИНДЕ

Барыш-Хемчик районун «Большевик» колхозта 1952 чылда бирде дугаар уруугар ажалч ажалчылган. Уруугар ажалчылгында мынаарда-ла комсомолчу Саал Денземааны туртуван. Денземаа оон бээр-ле кыш-чай чокка асиге уруугар ажалч, улузунун ижелгин ак-сөткелдин күтүлдөн келген. Яслиге уруугарын эки ажалчы-биле кызыгараттырмай, бажында уруугарын канчаар тургуурун дугайында тайлыбыр ажалдык

деор организасарынче, социалист чарышты оларнын ортузунга калбартырынче кичжжжчире саабас чорук хоорайнын чамдык бүдүрүлгө черлеринде бар. Чжжж, тууубу заводтун чамдык четпесине ажалчыннарнын күш-ажалын джжжчире четпес организаапар турар. «СМ-58» деп марказыг пресс сезон эгелээн бээр 10 хүнер иштинде ажалч чок туруп келген. Оон чылдагыны чүдөлдө, тууубу бүдүрер доурактык прессин чанынга сөөртүп өкжжжчире хожудатканында.

Бүдүрүлгө болгаш тууг черлеринин ажалчыннарнын ортузунга социалист чарышты калбартынын түнөлдө мурнакчыларын саны өскөн. Областын болгаш хоорайнын хулааган сабыраларын 50 ажалч ажалчыннын кирген, ол ишкан 200 ажалч ажалчыннарнын бүдүрүлгө черлеринин боттарынын түндүк сабыраларында демедеп кирген. Мурнакчыларын дүргүзүлгө бүтү ажалчыннардын ортузунга өөргөлдөр, социалист чарышты төдөлдөр удуруту бүдүрүлгө черлеринин удурутуучуларында, партия, профивеле болгаш комсомол организацияларынча негелтенип турар. Хожудагай бүдүрүлгө черлеринин мурнакчыларын демедеп чедирер, бо чылдын илги кварталын бүдүрүлгө планын бүтү көртүлгө алып-биле хуусаа бетинде күсселери дөш чарышты улам калбартышылар.

Л. ЗАБОВЕВ.

СЭКП хооркомунун үзөтүр болгаш транспорт калдызын өргөлдөр чин.

КОЛХОЗКА ШЕФ

ЭРЭИН. («Шынын» морр.) «Кызыл сымды» колхозтун Чинге-Теректе 100 ишек кирер даш-биле кылдыр каваанын район төвүндө шефтен келген 16 киши ийи чедя ховушта тудуп дооскан.

Бир эвес ошу төлөлдөр кылдырган болса, анаа 46 муң рубль үндүрүп турган, а колхозтун керек кырында чарыглаам чүтө 250 рубль болган.

Шефчилерин иштинде мындагы Баларчи, Николаев, Баадыр, Бүтү оларнын үзөтүр ажалдык демедегери чүтүз. Майнын 22-де ол чаа тудугу колхоз баштаар чери хулаап алган.

Бүдүрүлгө планнарын хуусаа бетинде күсседир дээш чарышты улам калбартыр

түнөлдө Кызылдын ыяш заводу, даараныга болгаш аш-чөк комбинаттары ай бүртүндө бедик оругалыг ажалдык, бүдүрүп үндүрүп турар продукциянын шынарны өкжжжчире бээр. Күш-ажалчын бедик көртүлгө чингел ап, социалист чарышты тилекчи болганын барымдаалаш, ыяш заводунун болгаш көдө ажал-агыл транспорттуг автобаазанын коллективтеринге партиянын хоорай комитетинин база ажалчы чоннар депутаттарынын хоорай Советинин күссөмунун шалчир Кызыл туугарын тышкын.

Хоорайнын бүдүрүлгө черлеринин планын иштинде ай бүртүндө ажалч күссөмунун келген-лаа болса, чамдык бүдүрүлгө ажалчындын улаг четпестер бар. Өзүгө дөт айларда боттарынын бүдүрүлгө планнарын сүт заводу, далган дээрбеси чедир күссөмунун ол бүдүрүлгө черлери чыл эгелэен бээр 545 муң рубльдин продукциясын чедир бербөөн болуп турар. Мындагы хоорайнын сүт заводун директору эш Носов, партия эгс организациясынын секретары эш Фетисов социалист чарышты ажалчыннарнын ортузунга четпес организаапар түнөлдө бодунун планын ай бүртүндө чедир күссөмунун, хоорайнын ажалч чоннарын сүт-биле үзөтүлүшкенин хандырдып келген.

Чемдин бүтү көртүлгө ажалчыннарнын ортузунга

Баларчи, Николаев, Баадыр, Бүтү оларнын үзөтүр ажалдык демедегери чүтүз. Майнын 22-де ол чаа тудугу колхоз баштаар чери хулаап алган.

Хооркомдун пленуму организацияны айтыргы база чыгарылган. СЭКП хооркомунун бирги секретарына эш Н. Н. Курбатскийни сонгоон. СЭКП хооркомунун бирге келгитүгө эш А. М. Тарасовту немей сонгоон.

Бүдүрүлгө черлеринин ажалчыннарнын өкжжжчире болуп турар. Ужур бола, күш-ажалчын бүдүрүлгө ажалчыннын хулааган хулааган 105 хуу турда, кылган ажалчыннын хулааган 103 хуу болган. Ол ишкан Эербектин шахта өргөлдөлдө бир дагынын кылган ажалчыннын хулааган 108,2 хуу турда, шамада 119,8 хуу болган.

Бүдүрүлгө черлеринин ажалчыннарнын өкжжжчире болуп турар. Ужур бола, күш-ажалчын бүдүрүлгө ажалчыннын хулааган хулааган 105 хуу турда, кылган ажалчыннын хулааган 103 хуу болган. Ол ишкан Эербектин шахта өргөлдөлдө бир дагынын кылган ажалчыннын хулааган 108,2 хуу турда, шамада 119,8 хуу болган.

Бүдүрүлгө черлеринин ажалчыннарнын өкжжжчире болуп турар. Ужур бола, күш-ажалчын бүдүрүлгө ажалчыннын хулааган хулааган 105 хуу турда, кылган ажалчыннын хулааган 103 хуу болган. Ол ишкан Эербектин шахта өргөлдөлдө бир дагынын кылган ажалчыннын хулааган 108,2 хуу турда, шамада 119,8 хуу болган.

ОБЛАСТЫҢ ШКОЛАЛАРЫНДА

Өөрөдилге чылын организастьг доозуп, чаа өөрөдилге чылынга чедишкнниг белеткенир

Улу-Хем районун Арыг-Багында эш Багра директоран чеди чыл школага өөрөдилге чылын организастьг доозуп, чаа өөрөдилге чылынга чедишкнниг белеткенир талазы-биле ажылды эки организастьг тургускан. Школагың болган интернаттыг, столовалың комитеттерин чыкты дымтанганга үеинде бүрүн чугайлаан, амгы үеде өөрөдилгелерин доозарың болган шилчириниң эвезелерин чедишкнниг доозарың кыйгырган доозугулар-биле школагың шиме баастаан.

Эвезелерге белеткел кылдыр тускай комитетти хостаан, дерип белеткел. Ук комитетте өөрөдилгениң өргөжөк чугула херекселери белеткеткенен. Эвезелерниң расписаниязы асман, школагың хаа согуну доктамак үнүп турар.

7 класстың өөрөдилгелеринде математика башкысы Бокерева болган орус тил башкысы Р. Мөгө олар неделяда 2 улаа немезде кичээли чорудуп турар. Ол ышаш тыва тил талазы-биле немезде кичээли организастьган.

Чаа өөрөдилге чылынга белеткел талазы-биле планда көрдүнгөн 1200 кубометр олар ышаш тай-

гага белеткел, оон 600 ажыг кубометриң школага чанында дүжүргөн. Ышаш өөрөдилгелерниң үргүлчүлөп турар. Школагың өөрөдилге мастер-спанын болган чунар бажынын, идиң хептиң бир складның тулууну ханазың бүрүн дооскан. Аңаа херекселер тулду мижени болган маназың белеткел, чаа өөрөдилге чылының эгезинде олар белен турар.

Бо чылын колхоз 160 өөрөдилгелер өөрөдилгелерниң чаа бажынын тулду турар. Ук тулуда 16 шилчелек бажыңлар доктамак ажылдап, ам оон ханазың бүрүн дооскан болган чаа өөрөдилге чылының эгезинде олар ажылдага маназың кирер.

Башкылар коллективни школагың чаа өөрөдилге чылының белеткелинге эки дузаалып, олар ышаш белеткелге 4 улаа шефташкын чорудуп, 700 ажыг метр черге машина оруун кылган болган 200 кубометр топпак ышашты школагың чанында дүжүргөн. Амгы үеде олар школагың долгандыр херимнен кылырыңа херекселер ышашты келип белеткелерин кырып турар.

В. ДОРЖУ.

Артистер биске чораан

Чоокта чаа областың национал театрының артистери бистин Улу-Хем районда «СЭИИ ХХ съездин» колхозтуң кудуна В. Кок-оолду «Хайыран бот» деп шижин көргүсөн.

Артистерниң ойнааның колхозчу ажал-ишчилер сонугураалды-биле көргөн болган оларга өөрүп четиргенниң илеретелер.

М. ДУНГАР-ООЛ.

Колхозчу дарган

Чон-Хемчиң районуң «Искра» колхозунун дарганы эш Дунар-оол яны-бүрү өөрөдилгелер, улуг кагаларың, оон-даа эске чүдүлгелерни кылган келген. Оон кылган чүдүлгелери фермаларың, бригадаларың тулдуларыңа бүрүн ажылдагыны турар. Ол он чыл дүжүргүзүңа дарганнаан.

Бо арамында көдө ажыл-агый машиналарының, чепсек-херекселериниң көмөктөрүн чешен септөөн дээр. Фермаларың механик-застаарыңа ол илчелерниң кирешес. Оон дарганнар херекселери бүрүн бар, 10 ажыг тракторлар ийре бээр гаражтың даш тулду эгезен. Ол тулуда херекселетер дүжүр айымаң дарган болу кылган турар.

С. СЕРИҢ-ООЛ.

Үлегерлиг киномеханик

Ал-Довурата Кызура бажының киномеханиги М. Стора ийи чыл ажыг ажылдап келген. Үнер киноларның адын ай эгезинде уагаттыр парлаан, көсүк черлерге алып турар. Киномеханик кино үнер хун аппараты-биле, моторун баш удуур хынал, соксаак чоз ажылдарыңа белеткен ап турар. Илчанган кино үнүп турда кадык-даа үрелишкннер, садаашкынар болбай турар.

Б. КУУЛАР.

Бөрүлерни кырып турар

Өвүр районуң «Торгалыг» колхозунун малчынары бөрүлерни ууутуулар дээр демекчилик турар. Эш Кортжыма 1951 чылдан бээр 1958 чылга чедир 52 бөрүлерни өлүргөн. Эш Серемил сөөлү ийи чылдарда 9 бөрүнү ылангы бо чылың 4 бөрү оолдарың, эш Кошкар-оол—4, эш Севекпит—3 бөрү оолду өлүргөн. Бо үстүңа айыткан малчынары чүткө бо чылың бөзүн 16 бөрүлерни өлүргөн.

О. ОАДУП.

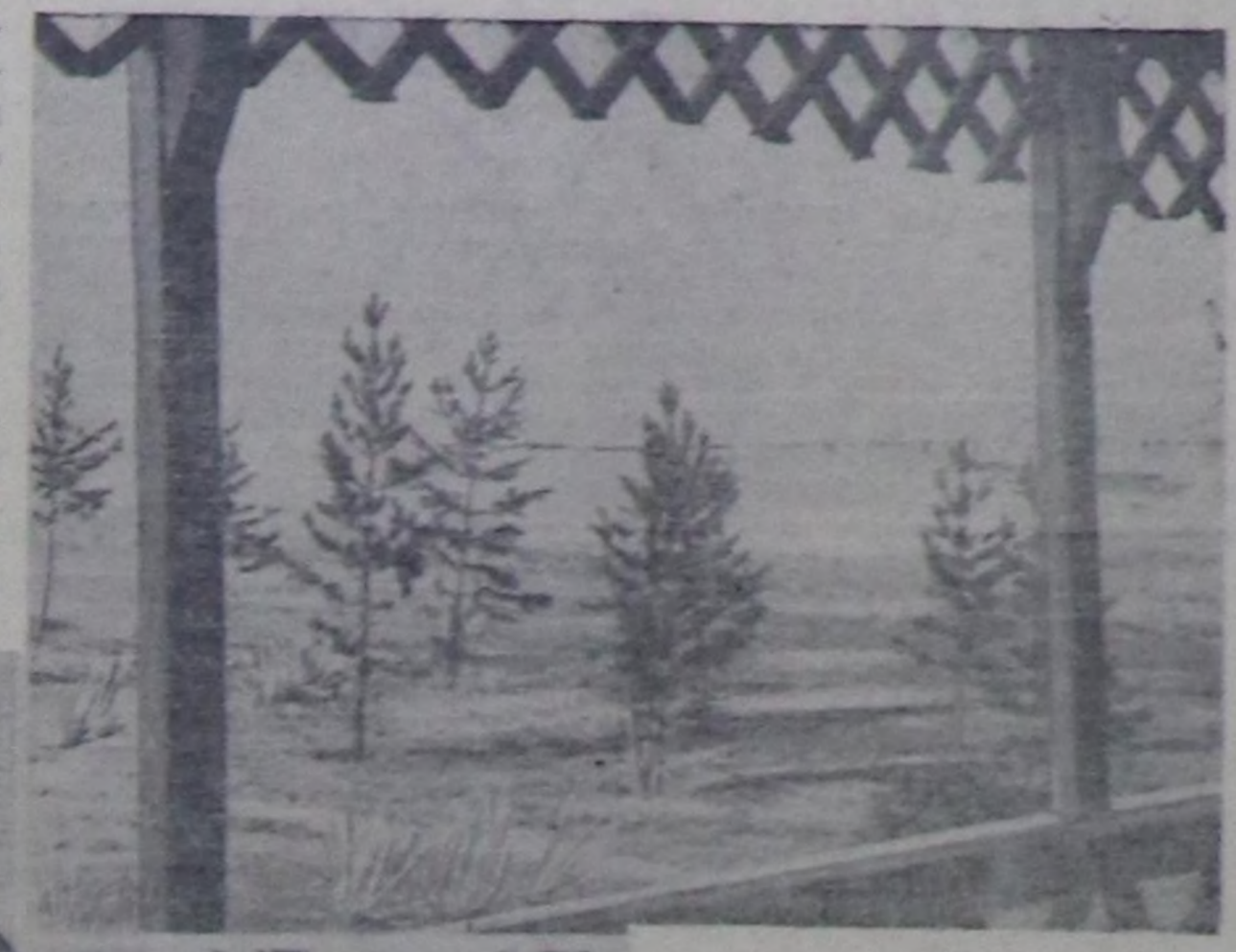
КАРТОФЕЛЬ ОЛУРТУЛГАЗЫ

Кудура өргөдөлүнүн типогрифиялың амгычыллары болган албан-хаакчылары бо чылың 12,5 гектар шөгө картофель, тоорук, арбуз, дыма, тыква олурткан. Подлиграфистер шефе алганы № 7 школага 1,4 гектар картофельди тартып берген.

С. ЮОН.

ЧЕДЕР КУРОРТТА

Тываның девискээри аржааның суглар-биле байлак. Оларның хей нурууна чын казба-биле ажылдап турар. Ылангыя чурттуң төүңде турар черлер өмнөөр шынармы эки болуп турар. Чедер курорт шалдан-на алдаршаан болган болупун эки шынарлыг саздалары-биле хей-хей аарыларны элтирп турар. Чедер дээрге Тыва Арат Республиканың үеинде тургустунган баштайгы эмнеге черлериниң бирээзи. Курорт чыл келген тулуд-на калбарты болган чаа-

гайжымы туттунуп турар. Чедер курортунга чүткө Тыва областың улуу эвез, а Красноярск крайының, Новосибирск, Иркутск, Кемерово болган эсеме-даа областарың чурттагычылар эменеп алып дээр кээр турарлар.

Курортка келген кижилерниң дымтангылазыга болган экинериңе таарымчалыг байлаларны тургузарыңа партия болган чааа чыл санмыз хей түнүгү айма-херетиниң үндүрүп турар. Бо чылың малгаштан эмнээр чериң дору септелгези

чоруткан. Минералдыг малган алып черге орутуп кылган. Көп өгөлей берген кижилерге удуур көрүстү белеткел болган стодала, клубту септөөн.

Чыл санмыда-ла совет кижилерниң амгыраалың дөңгел бөдип, күш-ажылы шылазын културтуг дымташым, кадык-шымын бажылып алып дээр кижилерниң саны көвүдөн турар. Чонун негедезин хандылар дээр бо чылың 40 орунтуг улус удуур көрүстүн тулун чорудуп турар. Курорт чагаайжымы кылгырыңа Кызылдың албан, бүдүлгө черлери улуг дузаның чедирген. Бо чылың түн сөөнүнү орунтуга дөрт сезон ажыттынар болган чылда 400 ажыг кижилерни эменеп, дымтангырып шылаар.

М. ШАБАЕВ.
Фото С. Феонистовтуу.

Сугга дүшкең кижилерге дузалаар черлер

Сугга дүшкең кижилерге дузалаар-биле областың ДОСААФ комитетиниң шилчирин Бугулар Улу-Хем кылдыгы ийи кезек тускай черлери тургускан. Ол черлер чугула херекселер-биле дериттиген. Оларның бирээзи Кы-Хем биле Биң-Хемниң каттышкан белкириниң бичиң алаанга, өскөө Улу-Хемниң ол чарымын парон белкинин адында турар.

Сугга дүшкең кижилерге дузалаар черлериниң ажалдагыларыңа дуржулгаың кадыкчалар кырылган. Олар амгы үеде хун-бүрү дүжүрүшкөп, хайгаарың амгыларны чоруттуман, сугга дүшкең кижилерге дузалаар талазы-биле белеткел ажылдарың чорудуп турарлар.

Н. ТАРГАРОВ.

Редакцияга чагаалар

Столованың ажылында четпестерни чайладыр

Бизилдин херекселер илчелериниң № 3 столовалы (директору эш Харченко, повара эш Мурзина) горноуку эки ажылдыг столоваларының санмыда кырып турар. Илдин болууда, ул столовалың амгы сөөлү үеде баксыран, ында белеткен турар чемперни шылары чавымаан. Чыжаа, бо чылдын май 9-түн артында аз столовалың чемперин алып дээр өөрү-биле кады чөдө берим. Бижи-дип алган күнүвүс сөөк, а илчиң чамды чөкөр чыг болду. Бо дүтү-айыңа повар эш Мурзинага комундап демделээрликке, оон харымнамын болза:

— Силерниң комундалыңар чөптүг айтырып. Илчелерин, өөрөдилгелерниң чуртуга бисте практика элтир-тир турар чүве, бо чөкөрүн оларның шак мичаар багай шынарлыг кылдыр белеткел олар ийи. Мында кижилер кайгаар ооза чүве чүт боор.

Бир-төз өөрөдилгелер уруглар чөпкө белеткен турар болганда, оларны белеткен турар чөкөрлүк шынарың улуг повар кижилер кайгаар көөр, чөпкө эки шынарлыг кылдыр белеткел өөрөдилгелерни өөрөдилгелер, чөкөрлүк черлериниң комундалың үлөп, тооп көөр жүрүлү турган. Столованың чамдык амгыдагычыларың Семеникчилерге өлөдөк эвез чорутууларың болдуруп турар аларган. Кандыг чөкөрүн барым айтыраар, оларның чамдыктарының харымнамын турарың шынарым:

— Мөшүз бо бижип каан-дыр, бижип билдир болдуруңар, болуу-номчуп алыңар.

Кандыг бир чөпкө чагыраар: «Бо чөм ам төңгөн» деп алдымал турарың ам хаа эвез.

Дээр амгыдыг деп санап турар столовалың амгыдык бо четпестер-биле Кызыл горноуу канчан элтирп турар ири?

Г. БАЛЧИР.

Парихмахерскаяны ажыдар үе келген

Танды районуң «Эгес» совхоз тургустунган бээр чөбүн ажыг чыллар болуп турар. Бо арамында илчелер эвез амгычылнар болган албан-хаакчылар база бар аларган.

Оон-биле холбаштыр сугга чуртталга-амгыраалың болган султураның туулдары улам кабарлыг турар. Мичалажок белек салын чүдүлгө, бажың тазартып дээр кижилер бергелөөшкө таваржыр. Чүте дээрге, Парихмахерская чок. Ону тургузар дугайында комитет дирекция чөп-даа, эске-даа камаарышкан организацалар салын салбай турар.

В. ОММУҢ.

Партиямын чагааларның изи-биле

Улу-Хем районуң «Х Улуг хурал» колхозунун комитетчи И. Амуртаа, мөөн мурунунда Сталина аттыг колхозта ревизи комиссарының дүжүргүзүлгө турган, болган дарганың Палукутов-биле 5000 рубуль, оон соонда көдө мичалажың 1 ай салдылган, 9000 рубуль салдылганы көдө көреспелент редакцияга бижөө.

Редакцияны чоруткан чагаалыңа Улу-Хем районуң районнар арамның прокурору эш П. Башетин харымнамында алдырта Амуртаа салдылганы дүжүр-биле төлөөн.

В. САМБА.

Орунтарны үлегерлиг тургузар

Чаа оруктар кылдыңан

Сут-Хөл районуң «Иштин» колхозунун девискээриде Соор деп черден колхозка болган ына чели чыл, эге школагың одалгымыга херекселер ышашты ап турар. Одалга мижени Соордан чүткө ышаш үеде Алды-Илчиния дээр оруу үереге чедип ап турар.

Колхозчулар болган школагың бажылар коллективтери Соор деп черден автомашина оруун Алды-Илчиния Кызыл-Олурдан казып үндүрүп алырың, аңаа улуг хун санмыда хей-иитиңиң шефташыңа-биле амгыдагыны илчелериниң үндүрүп алган шилчирин күдөдир-биле хову бригадаларының амгыдагыларыңдан ангыда колхозчулар, школагың бажылары майның баштайгы күнеринде шуудуру ажылдашкан. Амгыдагы хун бүрүтүңе-ле 160—180 хире кижилер амгыдагы, улуг амгыдагы бүдүргөн. Кызыл-Олурдан берг черлерин казып турган, 1000 метр дүртүгү черден 2500 кубометр черни казып турган чаа оруту үндүргөн. Ук оруту май айың иштинде амгыдагы бүрүн кийер деп турар.

Ол-ла районуң «Алдан-Маалы» колхозунун орук тулууга тускай-латкан эвезоу колхозтуң тулуг мижени белеткел чери Манчирек-биле автомашина харымнамын тургузар дээр кызылхайк амгыдагы турар.

Ара-Арганың таварты Будук хемичешти унааштыр Алтын илчиния күнү 10 ажыг километр хемичешти черге орутуп казып турган. Ам Манчирек аксында Алтын суун кижилер улуг көрүтүлгө тулуушуну үргүлчүлөп турар.

М. СЕВЕН.

Орук тудуунда звено

Барым-Хемчиң районуң «Большевик» колхозунда Орман Бундай-оолга удурун 13 кижилер составтыг орук кылдыр тускай звено амгыдагы турар. Ук звено бо чылың суур иштиниң 8 чаа көвүргүлгелер тулуп, район биле колхоз арамың 28 км хемичешти дөңгө эвез болган орутарын септен, арга 2 көвүргүлгелер чаартып деп үлчөлөгөли амгыдагы турарлар.

Орукчулар боттарының салган сорудаларың чедишкнниң күдөдир турарлар. Олар «суурун бол-

ган колхозтуң чоок казымын 16 чаа көвүргүлгелер тулуп, «Амгы-Суг» деп черде чилинчөөш шыла-латкан звеноу колхозтуң тулуг мижени белеткел чери Манчирек-биле автомашина харымнамын тургузар дээр кызылхайк амгыдагы турар.

Ара-Арганың таварты Будук хемичешти унааштыр Алтын илчиния күнү 10 ажыг километр хемичешти черге орутуп казып турган. Ам Манчирек аксында Алтын суун кижилер улуг көрүтүлгө тулуушуну үргүлчүлөп турар.

С. ТАВА-САМБУУ.

Ийи хун шефтгезинер

Эрия районуң төүңүч келген улуг оруту септээр талазы-биле чоокта чаа ийи хунуң шефташыңа илчелер болган.

Шефче район төүңүч албан, организацаларыңдан 4 автомашиналарың 100 ажыг кижилер болган «Чаа орук», «Кызыл сымдар», «Мөрөн» колхозтарының колхозчулары боттарының машина, чепсек-херекселери-биле амгыдагылар.

Шефчилер көвүргү деп черге чедир 8 км черин оруун сайлап чаартканыңар.

К. ӨЛЗЕЙ.

СОВЕТ КҮРҮНЕГЕ АРХИВ ХЕРЭЭН ОРГАНИЗАСТААНЫНЫҢ ДӨРТӨН ЧЫЛЫ

«Архив херөөн эде организастьаарының болган төчүдүрүн дугайында» Владимир Ильич Ленинниң ал салгыны Улус Комиссарлар Чөвүлгөшүн дээрде 1918 чылдын июль бирде парламенттинге. Ленинниң декретин үеңиз таварыла эвез. Чүте дээрге документ материалдар Совет күрүнениң хонуга мөөнөттинген турар болган олар төүңүгү, политикат, практикатиң улуг ужуру-дузалыг.

Марксизм-ленинизмдин үндөшкөчүлери документтиң материалдарын боттарының артем амгыдагы өң чугула, ылангыч барымдал кылдыр ажылдап чоразынар. К. Маркс I Интернационалдың архивиниң шылажымы чоразың. Ол ышаш бистин чуртугузуса архив херөөниң организацалы В. И. Ленинниң алды-биле шууг холбошкан.

Бистин чуртугузуса Октябрьниң социалист Улуг революциямың соонда архив херөөниң талазы-биле Совет чазактың эске-даа декреттери болган докталары үндүзөөн. 1918 чылдын июль бирде чазактын Ленинниң дээрде Совет күрүнүгө архив тургузуушунуң үндөшкөчүлери принциптерин салган. Ол декретке үндөшкөчүлөгөш, бүтү-ле тус-тус албан черлериниң архивтери улуу-баттыгың, аңаа турган херектериң бүрүнениң чамгы ай архив фондузу болдуруган.

Чонун төүңүч-бистин чоргаларыныңымын. Төүңүч эң улуг маддырың—оңу чок чонун улуг чүдүлгелери, херектери

болган боддарың көртүстүгөн Совет архивтериниң документ материалдары бистин артем улуу оруну-висту чырыдып турар, ол бистин кижилериниң коммунист ботта кижилеринге, Ленинниң артеме өөрөдилгелерге, эрестип, туртуштуп, септелчелдеп, чурмуңг болурунга дузалап турарлар.

Бистин чонугустуң артем үеиң алдарың, амгы үеиң маддырың, келер үеиң улуг болган кайгамчылыг. Ол бүтү чүдүлгө документ материалдары чырыттылган, чырыттылгыны турар болган чырыттылгылар-даа.

Мынчанган, Коммунист партия болган Совет чазак күрүнө архивтеринге үргүлчү кичөөгөй салын колган болган салын турар.

1941 чылдын март айы Улус Комиссарларың Чөвүлгө «СЭРЭ» илчин бүрүн архив фондузунуң дугайында дүжүргү бажылаан. Илчел айттылганы: «СЭРЭ-де туруп турар документ материалдарың төчүткүн үеңиз кагалаларың база ол ышаш артеме болган практикага амгыдагы хандырар орунга-биле СЭР Эмнелиниң күрүнө архив фондузун тургузар»—дээр. Көдө черлерде үлөтүр бүдүрүлгө болган албан черлериниң документтериндег эгезөөш, төп черлериниң документтери күрүнениң архив фондузуна кырылар.

Күрүнө архив фондузунун материалдарының политикат, практикатиң, өртем талазы-биле үндөшкөчүлөк бээр өргөдөр чүткө СЭРЭ-ниң

иштики херектер министерствоуунун кол архив эргелинде турар.

1943 чылдын март айы Тыва Арат Республикага Эртем комитетин тургускан. Ол комитет архив херөөн Тывага өргөдөл турган. Эртем комитетиниң материалдарыңа үндөшкөчү, Тыва автономнуң областың амгычыл чөвөңүрүнүн область Советиниң күдөсчү комитетин иштики херектер эргелининиң архив амгыдагы болган областың күрүнө архивни организастьган тургузар дугайында шилчирин күдөш алган.

1949 чылда ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлгөниң доктаалың бугулар Тыва автономнуң областың архивтерин организастьган. Амгы үеде бистин область ады район архивтери бар. Туранда курархив Биң-Хем биле Току районларында, Сарыг-Септе архив Кы-Хем районунда, Бай-Хазат архив Таңды, Тес-Хем, Эрзин районларында, Шагаан-Арыкта архив Улу-Хем биле Чаа-Хөл районларында, Чадаана архив Чон-Хемчиң, Сут-Хөл, Өвүр районнарында, Кызыл-Махаммат архив Барым-Хемчиң биле Бай-Тайга районларында амгыдагы турарлар.

Иштики херектер эргелининиң архив амгыдагы күрүнө архив төүңүчү, литератураның, кылдың өртем-шиңчел институту-биле болган областың чурт-шиңчел музейи-биле ханы харымнамың амгыдагы турар.

Тыва областың архив организы эвез амгыдагы кылган Тыва

Арат Республика тургустунганың мурунуда Тываның девискээринге чылган документ материалдары чымы мөөнөтөң. Новосибирск областың болган Красноярск крайың күрүнө архивтеринден - Урянхай крайың херектериниң талазы-биле комиссарың архив фондуларың күдөш алган болган оон-даа эске материалдары чымы алган.

Амгы үеде областың күрүнө архивинде 20 муң хире шылажың документин бар.

Областың курархивниң документ материалдарының амгыдык болуу: амгыдагы болган Тываның жокуулар тергилдөөчүлөрү (1740—1921 чылдарда) документтери, хван чазактың албан черлериниң, буржуазтыг Тур чазактың албан черлериниң, аң-гвардейшларны (1890—1919 чылдарда) документтери, Тывага орус чурттагыларың совет албан черлериниң (1918—1944 чылдарда), Тыва Арат Республиканың албан черлериниң (1921—1944 чылдарда), Тыва автономнуң областың албан черлериниң (1944 чылдан бөтүңө чедир), хун фондуларың архив документтери болуп. Орус болган тускай улустун шылаан турга-ла илчелериниң, орус чонун тываларга эконоимисти болган културтуг өң саздаларың, тыва улусту хосту дээр Коммунист партияны чорутуп турган арга хемчелери үстүңа айтылган документтер эгезөөш турар. Чыжаа, Тываның хукай тургузар, орустар болган тываларың эл-найыралыңың, кайымчалымыңа дузалажырың дугайында 1918 чылдын июль 16—18-те Урянхай крайың орус болган чурттагычыларың артеме

СОЦИАЛИСТИК ЧУРТТАРДА

БҮЗҮРЕЛДИГ БАЗЫМ

(Варшавадан чагаа)

Чагай медээлер чакы күш иш-гаш чурттуу агы-агы черлеринден польша найсылане ужулуп кээ турар. Ченстоховск бассейнинде «Жаркн 4» деп чаа демір рудна руданы бээр. Брошлавек деп уезд коорайда телевизор станциязынч тууу эгелден, Польшанын шахтерлар дөрт айларын дургузунда пландан ажыр 400 муң тонна кире хөмүр дашты каскан, а металлурттар 20 муң тонна кааны онаалдаган ажыр бергенер. Час чылай бээр биле польша тараачынар келер үенин дүжүдүчү үренинерин чажыл тарааннар...

гаш агрегаттар-биле хандыртынар. Ол улуг тууду болза, социалист лагерин чурттары каттыштырып турар акы-дүчүм харылааның гүлде демээ болур. Биза бир район — мурнуу Коакоту көрөзүнөр. Дыка үр эвесте ол көздө ажил-агыый район турган. Мында суурлар, э ээзш чөлөг деп саналыр чүс-чүс муң «артык» ажилчы холдар турган. Ам «1 дугайын кижилер шагдала эрктен үе кылдыр сактып чугалаажып турар. Краковтун шаандакы черлеринге кыска хуусаанын чургузуна чурттуу иштинде бир улуг—күчүлү индустриалдыг округ гытып килген. Мында дыка хөй чаа бұдуур-гелер туттуган. Оларнын аразында Скажинада бирг, алкынн завод-богаш Висла хемд: бирги «Пшевуз» гидростанция, «Костюшко» Нова» деп эч улуг хөмүр даш шахтазы болгаш Чижиналарда талкы кылдыр улуг фабрика, Освенцим коорайда күчүлүг димия комбинаты болгаш Европада эне-не улуг дээң электростанцияларынч бирээң Явжада кылдыган. Чаа туулдар дыка хөй, ыңалза-даа В. И. Ленин аттыг канчаар-даа аажок улуг металлургия комбинатына демежер тууду оларнын аразында чок. Шаанда Могла деп алап турган чөгенич бичи сууржугаштын кырынга ол комбинат тургустунган. Ол сууржугаштын бузулдуларынч кырынга Нова Гута деп социалистик хоорай тывалган.

Маңа, Нова Гутага, бүгү-ле черлерге шыкшас, час база-ла өөрүчкүлүг хөй меэзэлери эккелген. Уш ажай чыдады мурнууда комбинатка бирги доманы байрлар-биле ажилдап кирген. Ам каанын чыда эңилдирешкинни миллион тонна четкен. Эрктен чылын комбинат адын-биле алдыга 266 миллион рублиг болган. Бу чыдаңа чызынын хун суруу барык-ла миллион алдан орулган берил турар. Комбинат улам-на өзүп турар. Сан талазы-биле алдыга мында ам ушкү домна, челиг мартен печказы, алдыгы кокс-химияг батаре кылдынып турар. Чуга калбак демирнин соок протазанынча чаа иш чүс-чүс метр кылдыр шөйлүп чоруй барган. Баштайгы төлөвлөлдө долзуу-биле боттадырып калдыларга, комбинат чыда буну чартык миллион тонна кааны бээр, ол болза, дайын мурнууда Польшанын бүгү 23 металлургия заводларынч эңилдир турганы каалаң хөй болур. Ам чыла 3,5 миллион тонна кааны бээр кылдыр санаан кылгн элечтең төлөвлөлдө болан кылдып турар.

«А байламыс бо кире берг турган комбинат кылды турарымыска үеде биле хөа динчалып турган чүе ийин—деп, комбинаттың директору, дуржулгалы металлур Антоң Чехович биле чугалаан. — Ол шын болгаш, ыңаар кылдыр эрте-жөк чугула турган. Индустрия чок социализм болбос. Нова Гутаны тударынга үндүргөн бүгү чарыгдалар ам удаас эгиттирер. Комбинаттын улуг деңсизерин директор-биле казы эрлп чораян биле, мыңа чөк безин тускай завод шыкшас кестүр. Белк корпустарынч бирээңини кырында чартык метр кире улуг үжүктөр-биле: «ССРЭ»-нин найралы, ССРЭ-нин дуаламчызы, ССРЭ-нин улугер чижээ — бистин тилгелтеристинин кол үренини ол» — деп бижин каан турган. Бир-ле черде «Нова Гута» — польша-совет найралың гүлде демээ» — деп бижээн. Ол шыңала кожа-хөбөз ийи улустарын акы-дүчүм найралымын сүлдө демээ болур. Нова Гута сүлдө төлөвлөлдө эбуугар кылдыган, комбинаттың дериг-херекселеринч дөртүн үш кезез Совет Эңилди берген. Комбинаттың дөңгөм корпустарында 120 муң тонна яны-бүрү машиналар, агрегаттар, механизмдер совет заводтарың маркарлары-биле дериттинген.

Найралың гүлде демээ! Ол сестерни хөвөң сазын комбинаттын тургускан улуг эвөс Замбува коорайгышакка, автомобиль заводун туткан эрлн Люблина коорайга, Скажина, Турошова, Варшава, Катовиц болгаш чурттуң оске-даа хөй хоорайларынга бо казын-даа, моод мурнууда-даа хөй удаа дыкнаан совет. Польшада он-он бұдуур-гелер Совет Эңилдинин дуаламчызы-биле туттуган. Ам Польшада тууду турар 70 улуг тууду черлерини комплексилг дериг-херекселери ССРЭ-ден барып турар. 1961—1965 чылдарда кайы-кайызынга дуалам бараанар бержир дугайында совет-польша дугуржулга чурттуң мурнуңа чаа перспективаларны ажадып турар. Ол дугуржулганы польша парлагга белк үнелээн.

ССРЭ биле Польшаның аразында ол чугула экономикаг дугуржулга дугайында Москвага чугалаажымышынар кылдып чораян польша чазак төлөвлөлдө баштыччымы Стефан Ендриховский чуртуңа чанын келгеш — бистин даштыкы садымыска бо үеде ССРЭ код черин ээлеп турар.—Даразында беш чылда ол туруш-болдалаа улам-на быжыгар деп чүе дугуржулгалан тодаргай кестүп турар. ССРЭ-биле салды-саарылга улам-на өзүп турар. Москвага ат салдыган дугуржулга бистин экономикамыска шиттирлп ужур-дузалыг, чүе дээрге, бистин хөй-төлөвлөлдөвисти боттадырырынга болгаш бистин экономикамыстын хөй чугула айтырларын практика кырыга шиттирлээринге ылаптыг магадылал болуп турар—дээң.

Бо час болушкуннар-биле байла. Ол болза, чүгө май хуңеринде демелеттинген чаа-чаа бұдуур-гелерин ажиталага кирип, чаа дугу эгелде, чаа-чаа школарын, райда күчүлүг димия комбинаты болгаш Европада эне-не улуг дээң электростанцияларынч бирээң Явжада кылдыган. Чаа туулдар дыка хөй, ыңалза-даа В. И. Ленин аттыг канчаар-даа аажок улуг металлургия комбинатына демежер тууду оларнын аразында чок. Шаанда Могла деп алап турган чөгенич бичи сууржугаштын кырынга ол комбинат тургустунган. Ол сууржугаштын бузулдуларынч кырынга Нова Гута деп социалистик хоорай тывалган.

«Чаш уруларга, кырганнарга болгаш хөвөңжөргө үдүр соксавай турар агрессияны узуткаар болгаш кем-буруу чок кижилеринч амы-тынны алыр төлөдө эрежөк чугула хөмчөгөрлөп далаштын-биле ап чорударымы, КНО-нуң Чок Ассамблеямыдан, КНО-нуң чыгышы секретарымыдан болгаш кижигүннөрдөң телеграммага дилег бар бо-луп турар.

Англиянын Оманда агрессия үргүчүлөп турар ПАРИЖ (СЭТА). Франс Пресс агентиледиң корреспондентияңа Дамаскыдан дыңатканын буугар алдыга, 500 кижи санынч англи солдаттарың отряды Бурайи районында келген броновиктерия дөңгөм-биле Оманның чурттакчылыг Карна деп черинге калаашкын кылган дээрлн Оманның изимчи-нестинген болгаш Оманда национал-хосталгалыг шимчөөшлнни база-рынга оларын ажитлаар деп турар.

Ливанда байдал БЕЙРУТ (СЭТА). Майның 22-де Бейрутта ажил соксадымышкыныры үргүчүлөп турган. Хоорайга беш бомба чазылган. Триполи болгаш Сайла хоорайларга база болар чазылгалаан.

«Жур» солунуң дыңатканында алдыга, Аккар болгаш Бекар районнарга тура-халыкчыларынч болгаш «аймык чок чоруктуң күштери» деп адаарларынч күштерини аразында чүтүлдүг тулачушкуннар май 22-де үргүчүлөп турган. Бекар районга тура-халыкчыларынч отряды Баальбек хоорайга чөпсектиг халдаашкын кылган. Тура-халыкчылар кара-бажыңдан хоругдаткан 80 кижилеринч хостаан.

Шуф районда боолажымышкынар үргүчүлөп турар. «Инда аль-Ватан» солунуң дыңатканында алдыга, ажил соксадымышкыныры болгаш тура-халыкчыларынч чөпсектиг тулачушкуннары чурттуң оске-даа районнарында база болуп турар.

Улуг-Хемде селгүстөшкөн. Фототэтти В. Лутковтуу.

Колхозта чунар баның

Барың-Хемчик районнуң «Большевик» кезде ажил-агы артелине чунар бажын 1956 чылдан бээр ажилгала кирген. Баштайгы каш хонугта колоочулар эвөш чунуң турган болза, олар ам субботада болгаш даштаныр хуңерде масса-

лымы-биле чунуп турар апарганнар. Иңдыг-даа болза чунар бажың чамкы чедир кылдынмаан чүдүдөр айгыры чугула. Оң чанын чаа-гайжымы кылдып, улус дыштанып оларар сандаларын кылдыр үжүр-

луг. Ол ышкыш хөп сугтар шафтарын кылдыр болгаш чунар бажың ажилдап турар хуңерде оң чанынча сускуңга ижер чүдүдери садылаарын организастаар.

С. ТАВАА-САМБУУ. КИНО

«ШИИТПИР ЧОК АДЫГЖЫ»

Чехословакияң Баррандов киностудиязың 1957 чылда бұдуруп үлдүргөн «Шиттир чок адыгжы» деп кино-комедия болза, Чехословак армияга аныктарынч абызгаар калыптал, эрес-дидим бооп кадыг-бергегерге далыгы, кижигүннөрдүн турарынч болгаш оларынч аажы-чанынч чорту тытып, оскерип турарынч дугайын көргүзүп турар. Бо фильмни Л. Мокшич, В. Ясны оларынч сценарийин буугар режиссер Н. Томан тургускан.

Көзө суурда баш таарыкчымы Якуб Нейчкч ашактын чангыс огулу Мартин Нейчкч шак мастери болуп ажилдап турган. Нейчкчаның адыш ашак огул эгел амыр болуп турар. Иччала-даа Мартиниң шемин албаны өрттирер өйү чедип келген.

кан оске ажиңни муңдирин далам-биле кедикеш чорупкан. Ол муңдиринч хөвөңдө көңүг эки парашютист демеэ бар болган. Мартин столовага олурган адыш биле Эвага чедип келген, адыш оң хөвөңдө демеэң көргөш чөмөң олар, чүе дээрге ужударын ол эңне көргүчүг чүе деп болуп чоралы. Эва Мартиниң парашютист апарынынга өрүп, чоргарарынч олурар. Олар столовага олурда олче эфрейтор Груда кирип келгеш, оске кижи демеэ кадан алган чоругу-дур сен дөш парашютист демеэң алган баар. Мартинге аажок мыңдычыг, чованыч апарган. Ол болган болушкуну көргөш, Эва Мартиниң адыш ашакты огулун безин кижигүннөрдүн шыдаван деп чөмөңдө, столовадан үңгөш маңап чоруптар.

Мартин мырнай улуг эр апарган. Иччалажык Мартин шери албаныга белеткеттимиз. Ол чазымы өскөн, дидим, шиттирлг эвөс, амырларга чадгымың далымаан, кандыг-бир бодунуң кылган чүтүлүгө шиттирлг эвөс, болган чөвөш шөоучүгү, таарымчалыг эвөс байдалларга таваржи берген чоругу.

Мартиниң ам-на шериңге амыр деп барган. Ону шериңге үдээр-биле оң төрөдери чыгып келгенер. Оң авазын солун күбү калды: «Күжүр-ле төлөң!»—деп йөрөөшлөн, амдангы чөмөң ораан каан шарыгалыг моондакты азын бертир.—Шериңге баргаш сен чигириң чок чөмөң-ле шыдаас боор сен, олчүм?»—деп катан-катан чугалап турар.

Оларнын бирөөни тургаш:—Бир эвөс Мартин халыг берде, мен бодумуң бергүмү сымыршат мен!»—дээр.

«А сен бажыңда чүдүдериң утуп кагбан боор сен, а Мартин? Колдотарын ап алдын бе... дидир мен... Стол шымыдан мөөң үе кезип бергеним бүт ораамышкыны утпаң сен мыйаан ала?»—деп, Мартиниң адыш ашак-ла огулунч дугайында дыка сагыш салып, дүңүрөп хөвөң турар.

Мартин шериңге чоругу мурнууда иңдэ урулар салыга кижигүннөрдүн ажилдап чедип келген анык кыс Эва-биле таныжып алган. Ол адыш ашактын берген, ыңалза-даа бодунуң мынакшымың дугайында Мартин уругта чуну-даа чугалап шыдаван. Шериңге айтсын дуй дааран каарлар. Мартин муңдиринч недерге чөмөң мунгаш боорга хоралаан үг-биле аңа чыт-

Оларнын бирөөни тургаш:—Бир эвөс Мартин халыг берде, мен бодумуң бергүмү сымыршат мен!»—дээр.

Мартиниң адыш ашакты огулун безин кижигүннөрдүн шыдаван деп чөмөңдө, столовадан үңгөш маңап чоруптар.

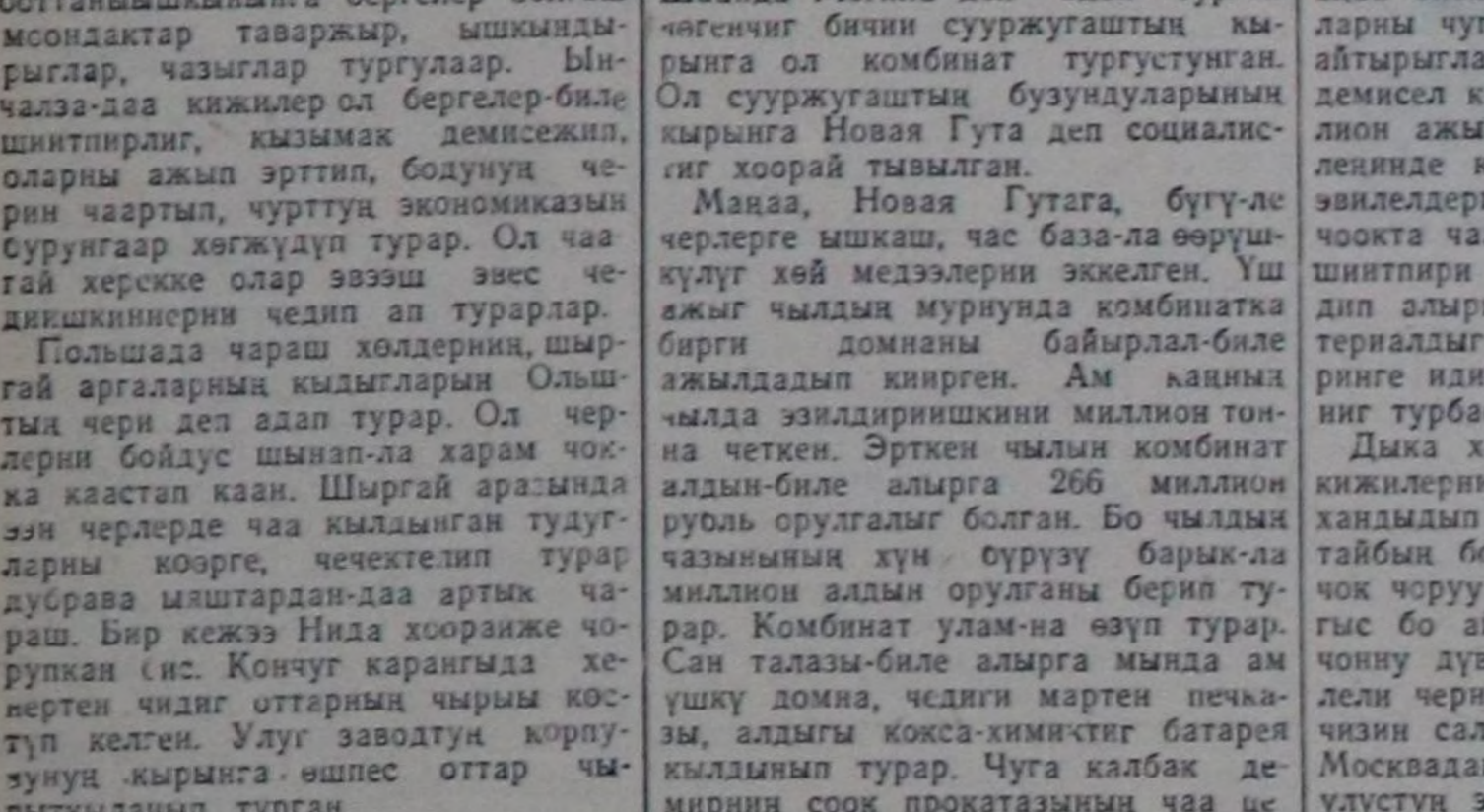
Мартиниң адыш ашакты огулун безин кижигүннөрдүн шыдаван деп чөмөңдө, столовадан үңгөш маңап чоруптар.

Мартиниң адыш ашакты огулун безин кижигүннөрдүн шыдаван деп чөмөңдө, столовадан үңгөш маңап чоруптар.

ЧОККУ ХУННЕРДЕ ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНГА

«САПЫН ИДИНТИГ МООРТАЙНЫ УЖУРАЛДАРЫ» деп М. Горький аттыг болгаш Ятаның киностудияларынч үндүргөн кинону көргөн.

«БАПТАЛДЫМ» чурттарында, оң иштинде АКШ-та яны-бүрү кижилеринч хөй кезин ажил чок болуп турар. (Солундан).

—Эртеңи яны-бүрү, ыңалза-даа ажил чангыс—ажыл дилээр ол-ла.

В. Жариновтуң чурчачан чурруу.

«БАПТАЛДЫМ» чурттарында, оң иштинде АКШ-та яны-бүрү кижилеринч хөй кезин ажил чок болуп турар. (Солундан).

—Эртеңи яны-бүрү, ыңалза-даа ажил чангыс—ажыл дилээр ол-ла.

В. Жариновтуң чурчачан чурруу.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОНАРЫ: редакторунч 3—62, редакторунч ораакчымынч, иштнн информация кылдызынч 3—88, харысалагалыг секретарымың, баштап транспорт, кезде ажил-агы кылдызынч 3—68, чагаа кылдызынч база бухгалтериямың 3—65.